

*'Je voelt altijd
neerbuigende blikken'*

pierre

Een zwervend bestaan

'Elk mens heeft een mindere kant'

'Ik dakloos? Nee joh,

ik heb vier huizen;

Humanitas, het Leger

des Heils, het politiebureau

en de gevangenis."

Pierre Bastlaans (51)

geeft met z'n vuist een

mokerslag op de tafel

en schaterf het uit.

Maar het is niet alles

schone schijn. Hij is sinds

zijn achtste jaar alcoholist.

"M'n vader was mijn beste

'leermeester'. Hij stierf

toen ik 13 was.

Of ik kwaad op hem ben?

Ik mis hem elke dag",

zegt Pierre, terwijl de

tranen over zijn wangen

stromen.

We spreken Pierre en drie andere daklozen bij de instelling voor verslavingszorg Tactus, aan de rand van het stadshart van Enschede. Het afgesloten toegangshek en controle met een metaaldetector bij de deur voelen niet goed, maar eenmaal binnen is de sfeer relaxt. De twaalf verslaafden hebben net een middagmaal gegeten en er wordt stevig gepaft. Het heeft nogal wat moeite gekost om mensen bereid te vinden hun verhaal te doen. "Er wordt door de samenleving op deze groep neergekeken. En om dan met je naam en foto in de media te verschijnen, dat vergt moed", vertelt Gyonne Rolefes. Ze is wijkagent in de binnenstad en sinds een half jaar het vaste aanspreekpunt voor de dak- en thuislozen.

Littekens

De daklozen hebben ieder hun eigen achtergrond, maar er zijn wel veel overeenkomsten. Ze komen meestal uit probleemgezinnen. Vaak zijn de ouders gescheiden, of vroeg overleden. Bovendien werd er thuis

flink gedronken. In de relationele sfeer zijn de daklozen ook weinig succesvol.

Neerbuigend

Ze hebben alle vier zo hun eigen redenen waarom ze bij Tactus binnenlopen. "Je mag hier in speciale ruimten toch gebruiken. In de binnenstad voel ik me altijd opgejaagd. Vaak word ik weggestuurd door de politie", zegt Jolanda. Pierre vult aan: "Op straat voel je altijd die neerbuigende blikken. De maatschappij mag ons dan veroordelen, het zou de mensen sieren vaker in de spiegel te kijken. Ieder mens heeft toch een mindere kant? Bij Tactus heb ik aanspraak en maken we plezier. Natuurlijk is het leven vaak een hel, maar er zijn ook mooie momenten. Hier kun je lief en leed met je maatjes delen." Martin wil wel dolgraag een nieuwe toekomst opbouwen. Hij droomt van een vaste baan en eigen woonruimte, maar als je officieel niet bestaat wordt het moeilijk. "Ik probeer er het beste van te >>

Ruim 1000 dak- en thuislozen in Twente

Twente telt ruim duizend dak- en thuislozen, blijkt uit cijfers van verschillende instanties.

De meeste van hen zwerven door Enschede (430). Almelo komt met 267 op de tweede plaats en Hengelo telt zo'n 130 dak- en thuislozen.

Zij worden opgevangen door onder meer Stichting Humanitas, Tactus en het Leger des Heils. Verder zijn er speciale opvang- en zorgteams waarin hulpverleningsinstanties, gemeenten en politie samenwerken.

Veel dak- en thuislozen hebben een alcohol- en/of drugsverslaving. Ook veel mensen met psychische problemen of schulden zwerven op straat.

jolanda

'Soms voel ik me als vrouw onveilig'

Een zwervend bestaan

Jolanda (39) leeft vanaf haar negende op straat. Ze is geboren in Zeist en woonde tot 1985 in Apeldoorn. "Ik heb jarenlang veel gestolen. Deed het in eerste instantie voor de kick. Het ging zo makkelijk. In 1985 ben ik gepakt en moest ik alle winkels af om te vertellen wat ik had gepikt. Schaamde me rot, durfde de mensen niet meer onder ogen te komen. Ik zwerf nu ruim twintig jaar door Enschede en heb een drank- en drugsverslaving. Wil daar een punt achter zetten. Ik drink al een week geen alcohol, het smaakt gewoon niet. Ik slaap meestal buiten. Ja, soms voel ik me als vrouw onveilig. Het komt geregeld voor dat mensen onder invloed handtastelijk worden. Ik heb uit voorzorg altijd een bierflesje met kapotte hals bij me. Het is tot nu toe altijd goed gegaan."

Martin Stegmond (38): "Ik kom uit Duitsland en verhuisde op m'n tiende naar Nederland. Mijn ouders zijn gescheiden en op mijn zestiende ging ik uit huis. Ik ben vader van drie kinderen, maar met een vaste relatie gaat het steeds mis. Dus kom je in een neerwaartse spiraal. Gaat drugs gebruiken, het geld raakt op en uiteindelijk sta je met niets op straat. Ik ben vijf jaar geleden m'n identiteitspapieren verloren. Officieel besta ik niet. Ben al jaren in een procedure verwickeld om aan te tonen dat ik rechtmatig in Nederland ben." Martin is stevig aan de drugs en probeert in z'n levensonderhoud te voorzien door te bemiddelen tussen drugdealers en klanten. Het Stationsplein in Enschede is zijn werkterrein. Hier brengt hij vraag en aanbod met elkaar in contact.

'Als je officieel niet bestaat wordt het moeilijk'

martin

Een zwervend

bestaan

maken. Geef breakdance-les aan jongeren en dat schenkt mij levensvreugde."

Glimlach

In de wintermaanden lopen de daklozen vanwege het weer vaker bij Tactus naar binnen dan de rest van het jaar. Slapen doen ze buiten. De één in het park, anderen verkiezen een portiek of slapen in een klein tentje. Overdag zwerven ze bij de ingang van de Van Heek parkeerkelder, de Aldi, rond het Stationsplein of in het park.

Gevraagd naar de toekomstplannen zegt Karel: "Ik leef van dag tot dag, voel me een eendagsvlieg die zijn vleugels uitslaat. Het valt me op dat de maatschappij verhardt. De mensen kijken langs je heen. Alleen echte bekenden groeten je op straat met een 'hallo'. Ik heb geen hoge verwachtingen van het leven. Als ik af en toe een glimlach ontmoet is het al okay." Jolanda knikt instemmend. Pierre: "We waren thuis met elf kinderen. Nee, er zijn nauwelijks contacten met de familie. Mijn broer Jos stuurt rond mijn verjaardag een kaart via het Leger des Heils. Daar moet ik het mee doen." Karel vult aan; "Ook mijn ouders zijn overleden. Ze zitten in mijn hart en het is goed zo." ■

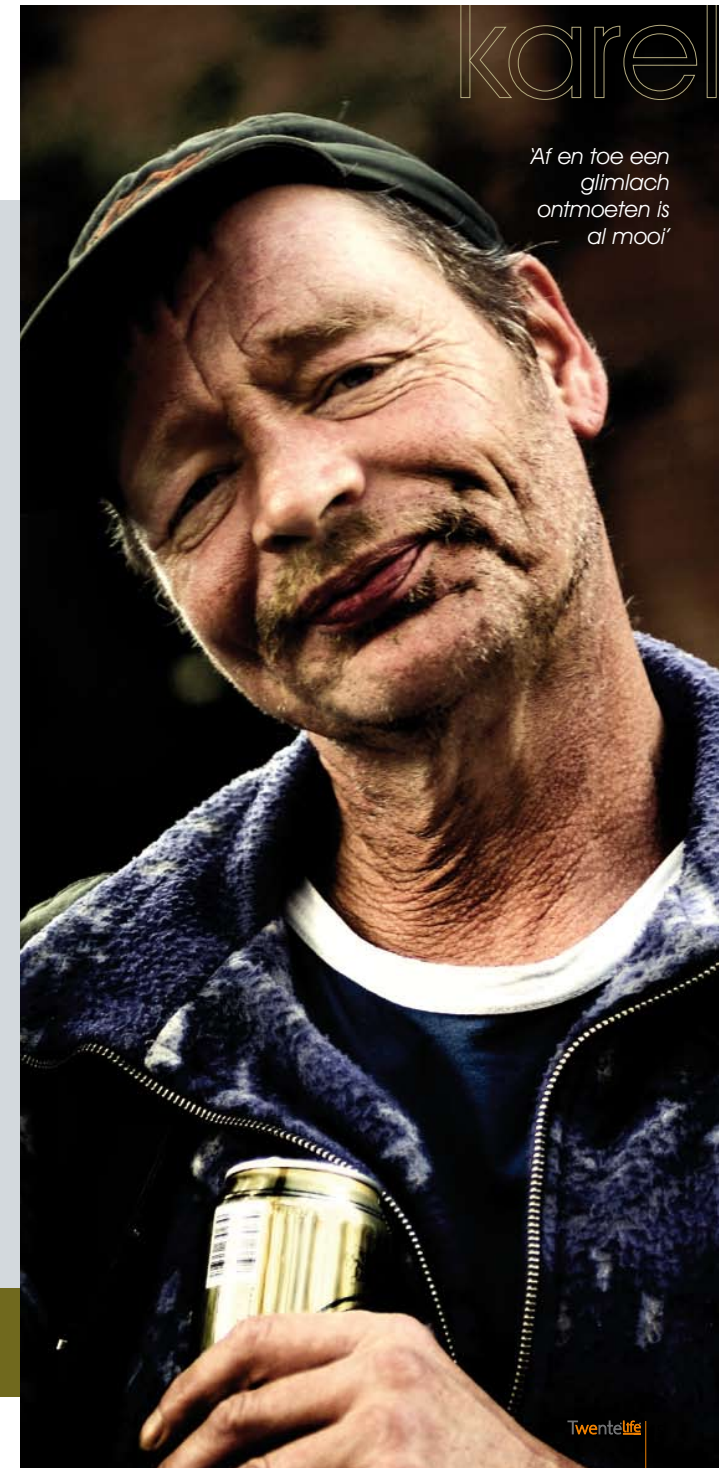
'Ook daklozen hebben recht op respect'

Wijkagente Gyonne Rolefes is sinds maart voor de politie Enschede het vaste aanspreekpunt voor de dak- en thuislozen in de stad. "Velen hebben een negatief beeld van de politie, want die bekeurt alleen maar, zo wordt er gedacht. De groep bekeek mij in het begin dan ook met argusogen, maar da's verdwenen. 'We hebben de politie en we hebben Gyonne'. Tja, dat is wel een leuk complimentje." Binnen zes maanden heeft Rolefes het vertrouwen gewonnen van de dak- en thuislozen, zo blijkt in de recreatiezaal van Tactus. Een dolletje waarbij de cliënten de politiepap 'achterover drukken' moet ze wel voor lief nemen. „Het is heel belangrijk dat je deze groep met respect behandelt en eerlijk bent. Er is tussen ons een kameraadschap, maar ik blijf natuurlijk wel politieagent. Die scheidslijn moet je altijd in je achterhoofd houden." Ze is de eerste die toegeeft dat de overlast in het centrum nooit helemaal is uit te bannen. "Mijn zorg is er op gericht de overlast zo beperkt mogelijk te houden. Je spreekt mensen aan en probeert afspraken te maken. Dat lukt mij vaak makkelijker dan een willekeurige agent, omdat ze daar geen vertrouwensband mee hebben." Rolefes zegt dat de groep dak- en thuislozen de politie veel werk bezorgt. "Niet alleen omdat ondernemers en bewoners uit de binnenstad klagen over overlast, maar onderling zijn er regelmatig strubbelingen.

Komen ze aan het bureau om aangifte te doen van diefstal of mishandeling. Dat kost veel tijd. Ik speel een bemiddelende rol en dat leidt er toe dat veel zaken tijdens een goed gesprek worden opgelost." Veel dak- en thuislozen leven al zoveel jaren op straat dat er voor hen geen uitweg meer is. Dat ligt anders bij de categorie die tijdelijk aan het zwerven slaat. "Vaak volwassenen die net gescheiden zijn en in een neerwaartse spiraal terecht komen. Uiteindelijk zwerven ze op straat. Met goede opvang en begeleiding zie je over het algemeen deze mensen weer oprabbelen." "Psychiatrische patiënten zijn het moeilijkst te benaderen. Deze categorie wijst bovendien uit een vorm van eigenwaarde en trots vaak stelselmatig alle hulp af. Er zijn in Enschede meerdere instanties voor de opvang van dak- en thuislozen, maar de meeste instellingen sluiten klokslag 17.00 uur de deuren. Dit betekent dat er veel werk op mijn bordje terecht komt. Om de overlast te beteugelen is het belangrijk om de groep een alternatief aan te bieden. Bij onder meer Tactus wordt die geboden. Hier mag bovendien in speciale ruimten gedronken worden. Helaas is deze opvangplek tijdens de koopavond en in het weekend gesloten. We onderzoeken of er mogelijkheden zijn ook op die momenten de dak- en thuislozen een alternatief te bieden."

Karel (48) zit er wat timide en ineengedoken bij. Baseballpetje op, trekkend aan z'n zoveelste shaggie. "Ik heb vanaf mijn jeugd zo'n beetje alle tehuizen gezien. Veel ellende. Twintig jaar geleden kreeg ik een vriendin en dan hoop je aan een nieuw hoofdstuk te beginnen. Dat heeft niet lang geduurd. Ze is op 33-jarige leeftijd overleden. Ik leid nu al 17 jaar een zwervend bestaan. Heb nog een tijdje in de bosbouw gewerkt. Ja, leuke job, maar de drank bleek sterker..."

Karel vindt zichzelf een eiselgänger en heeft weinig behoefte lotgenoten op te zoeken. De dagopvang van Tactus is een uitzondering. Hier voelt hij zich wel op z'n gemak. In een speciale ruimte kan-ie bovendien z'n biertjes drinken. Karel zit niet lekker in z'n vel. Er is door de hulpverleningsinstanties veel energie gestoken in een nieuw toekomstperspectief. "Via een begeleidwonen-project krijg ik de kans op mezelf te wonen. Ja, dat is aan de ene kant mooi, maar ik ben er ook bang voor. Het maakt me onzeker. Echt, het angstzweet breekt me uit als ik er aan denk."

karel

'Af en toe een glimlach ontmoeten is al mooi'